

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΤΗΣ ΝΑΞΟΥ

Ροΐδω Μητούλα

Καθηγήτρια Βιώσιμη Αστικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης

Τμήμα Βιώσιμης Ανάπτυξης

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

mitoula@hua.gr

Στόχος είναι η πρόταση μια συγκεκριμένης πολιτιστικής διαδρομής για την γνωριμία του επισκέπτη με το νησί και συγκεκριμένα την πόλη της Νάξου.

Συγχρόνως μέσω της διαδρομής αυτής θα τονιστεί και θα διερευνηθεί η σημασία της Νάξου όχι μόνο ως παραθεριστικού αλλά και ως πολιτιστικού τουριστικού προορισμού.

Προτεινόμενη Πολιτιστική Διαδρομή

Η Χώρα της Νάξου είναι η πρωτεύουσα και το κυρίως λιμάνι του νησιού με 7.070 κατοίκους.

Η πόλη είναι κτισμένη γύρω και πάνω σε λόφο που δεν ξεπερνάει το 50 μέτρα ύψος.

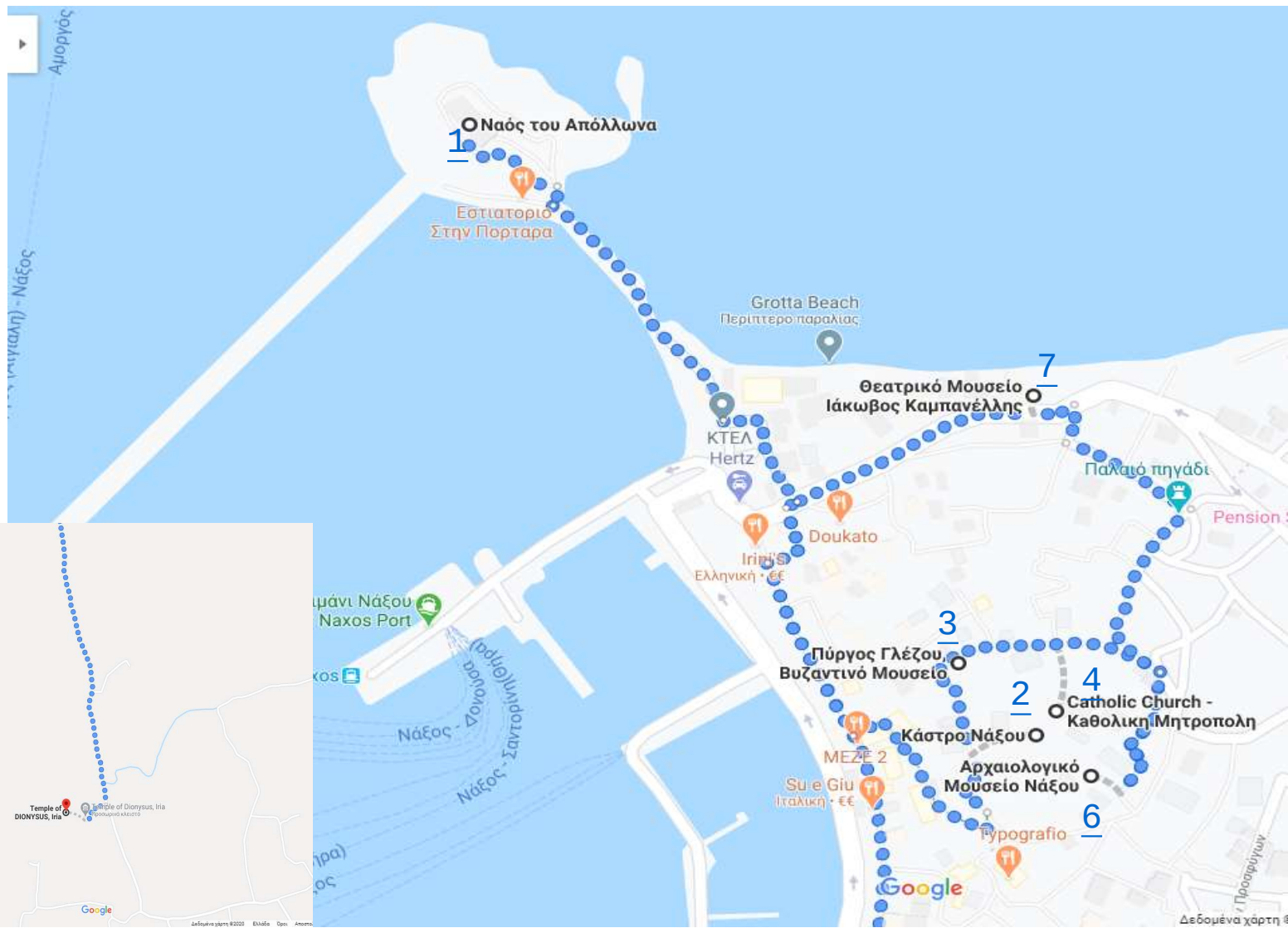
Είναι κτισμένη στη θέση της αρχαίας Καλλίπολις.

Ο λόφος του μεσαιωνικού κάστρου, του οποίου τα ψηλότερα σημεία ισοπεδώθηκαν με την φραγκική εγκατάσταση, αποτελούσε την αρχαία ακρόπολη.

Η αρχαία πόλη ήταν κτισμένη στη βόρεια πλαγιά του λόφου προς την παραλία της Γκρότας.

Οι στάσεις που προτείνονται είναι πολιτιστικής και ιστορικής σημασίας :

1. Πορτάρα (Ναός του Απόλλωνα)	5. Σχολή Ουρσουλινών
2. Κάστρο	6. Αρχαιολογικό Μουσείο
3. Πύργος Γλέζου, Βυζαντινό Μουσείο	7. Θεατρικό Μουσείο Ιάκωβος Καμπανέλλης
4. Καθολική Μητρόπολη	8. Ναός του Διονύσου, Ύρια

ΡΟΙΔΩ ΜΗΤΟΥΛΑ - ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΤΗΣ ΝΑΞΟΥ

1. Πορτάρα (Ναός το Απόλλωνα)

Η Πορτάρα αποτελεί το «έμβλημα» του νησιού. Είναι η τεράστια μαρμάρινη πύλη ενός εκατόμπεδου ναού, που ξεκίνησε να χτίζεται τον 6ο π.Χ. αιώνα, πιθανότατα προς τιμήν του θεού Απόλλωνα και βρίσκεται στο νησάκι «παλάτια», ή «νησί του Βάκχου», στο βόρειο άκρο του λιμανιού. Σύμφωνα με τη μυθολογία, σε αυτό το νησάκι ο Θησέας εγκατέλειψε την Αριάδνη, την οποία μετά απήγαγε ο Διόνυσος με την ακολουθία του. Το νησάκι δεν συνδεόταν με τη Νάξο μέχρι το 1919, χρονιά κατά την οποία κατασκευάστηκε ο μίσχος που το συνδέει με το υπόλοιπο νησί.

Την κατασκευή του ναού, γύρω στο 530 π.Χ., ξεκίνησε ο τύραννος Λύγδαμης, ο οποίος φιλοδοξούσε να δημιουργήσει έναν ναό παρόμοιο με τον ναό του Ολυμπίου Διός στην Αθήνα. Το 524 π.Χ. ο Λύγδαμης αποκαθλώνεται από την εξουσία του από τους Λακεδαιμόνιους, τα έργα σταματούν και έτσι ο ναός μένει ημιτελής. Μια πιθανή αιτία που δεν ολοκληρώθηκε ποτέ η κατασκευή αυτού του ναού είναι ο πόλεμος που ξέσπασε ανάμεσα στη Σάμο και τη Νάξο. Πολύ αργότερα, οι χριστιανοί έχτισαν εκκλησία πάνω στα ερείπια του αρχαίου ναού, ενώ κατά την περίοδο της ενετοκρατίας πολλά κομμάτια του ναού χρησιμοποιήθηκαν για το χτίσιμο του κάστρου της Νάξου.

2. Κάστρο

Αποτελεί την φυσική ακρόπολη της πόλης, 30 μέτρα περίπου πάνω από τη θάλασσα, ο Σανούδος, έκτισε το Κάστρο της Χώρας το 1207 μ.Χ.. Ο ίδιος κατέλαβε μαζί με τους συντρόφους του 17 νησιά του Αιγαίου, ανακηρύχθηκε δούκας και όρισε ως έδρα του δουκάτου τη Νάξο. Για την οχύρωση της πόλης έκτισε το κάστρο χρησιμοποιώντας υλικά από την αρχαία ακρόπολη που βρισκόταν στο ίδιο ακριβώς σημείο και η οποία είχε καταστραφεί από πειρατικές επιδρομές.

Βασική ιδιαιτερότητα του κάστρου είναι ότι το τείχος του αποτελείται από τους τοίχους των περιμετρικών σπιτιών της ίδιας της πόλης.

Στο κέντρο του οικισμού του κάστρου συναντά κανείς την πλατεία με τον ιστορικό Ναό Υπαπαντής Νάξου, που αποτελεί την Καθολική Μητρόπολη και τα ερείπια του πύργου, που η παράδοση θέλει να είναι το παλάτι του Σανούδου.

Σήμερα το Κάστρο αποτελείόμενο κυρίως από αρχοντικά σπίτια, κατοικείται στη πλειοψηφία του από καθολικούς, απόγονους των Ενετών ενώ τα σοκάκια του είναι διάσπαρτα από καταστήματα κάθε είδους, καφενεδάκια και ταβέρνες.

3. Πύργος Γλέζου ή Κρίσπι, Βυζαντινό Μουσείο

Τρίτος σταθμός είναι ο Πύργος του Γλέζου ή Πύργος Κρίσπι. Αποτελεί βασικά μέρος του κάστρου του Σανούδου και είναι ο μόνος πύργος που διασώζεται από τους 12 περιμετρικούς που προστάτευαν αρχικά το κάστρο. . Πάνω από την κύρια είσοδο του πύργου, υπάρχει το οικόσημο του Ιωσήφ Barozzi. Επίσης, στο υπέρθυρο της εσωτερικής θύρας του πύργου υπάρχει το οικόσημο των Crispi.

Πριν από μερικά χρόνια, ο πύργος έμοιαζε εγκαταλελειμμένος, όμως η οικογένεια Γλέζου τον δώρισε στην Αρχαιολογική Υπηρεσία, η οποία τον ανακαίνισε. Ο πύργος σήμερα στεγάζει το Βυζαντινό Μουσείο Νάξου. Αποτελεί το μοναδικό μουσείο των Κυκλάδων που είναι αφιερωμένο στη βυζαντινή τέχνη.

4. Καθολική Μητρόπολη

Κτισμένη τα πρώτα χρόνια της Ενετοκρατίας (13ος αι.), είναι ο σπουδαιότερος ναός του κάστρου. Σήμερα είναι πεντάκλιτος με τρεις θόλους. Εντυπωσιακό είναι το δάπεδο με μαρμάρινα ανάγλυφα οικόσημα δουκών της Νάξου. Τέσσερα οικόσημα διακρίνονται στο πάνω μέρος της κεντρικής εισόδου μεταξύ των οποίων και του Μάρκου Σανούδου. Η εξωτερική μαρμαροθέτηση του ναού και του κωδωνοστασίου έγινε το 1963, από τον Ιωάννη Φιλιππότη.

Χρονολογείται στον 13ο αι. αλλά υπέστη τροποποιήσεις μέχρι να πάρει τη σημερινή του μορφή τον 18ο αι. Εδώ στεγάστηκε η καθολική επισκοπή Νάξου το 1207 η οποία το 1522 μετατράπηκε σε Αρχιεπισκοπή στην οποία υπάγονταν όλα τα νησιά. Είναι η αρχαιότερη καθολική αρχιεπισκοπή της Ανατολής και το εσωτερικό της είναι πολύ εντυπωσιακό.

5. Σχολή Ουρσουλινών

Στους Ιησουίτες μοναχούς οφείλεται η εγκατάσταση της Αδελφότητας της Αγίας Ούρσουλας στη Νάξο. Το 1639 οι Ιησουίτες άρχισαν διαπραγματεύσεις με τις Ουρσουλίνες του Παρισιού, για την αποστολή μερικών μοναχών στην Ελλάδα, προκειμένου να ιδρύσουν σχολεία για τις νέες των Κυκλάδων. Το 1670 δυο γυναίκες του κάστρου της Νάξου φόρεσαν το μοναχικό σχήμα των Ουρσουλινών. Αρχικά πρόσφεραν θρησκευτικές υπηρεσίες στην Κοινότητα

Το 1739 ολοκληρώθηκαν οι κτιριακές εγκαταστάσεις. Πολύ γρήγορα κατέφθασαν πολλά κορίτσια από την Κωνσταντινούπολη, την Μέση Ανατολή και το Αρχιπέλαγος. Στο σχολείο διδάσκονταν ανάγνωση, γραφή, χριστιανική κατήχηση και εργόχειρο. Πολύ γρήγορα το σχολείο της Νάξου είχε αποκτήσει διεθνή φήμη και εξελίχθηκε σε ένα από τα καλύτερα σχολεία του ελεύθερου Ελληνικού Κράτους. Με την άφιξη Γαλλίδων Ουρσουλινών από το μοναστήρι του Μοντινύ το 1856, η σχολή της Νάξου γνώρισε ακόμη μεγαλύτερη αίγλη. Στη σχολή απονεμήθηκαν διεθνή βραβεία, ενώ οι Έλληνες βασιλείς Γεώργιος και Όλγα την επισκέφτηκαν το 1904 και θαύμασαν τις παιδαγωγικές μεθόδους που εφάρμοσαν οι μοναχές. Το 1857 η σχολή διαμορφώθηκε σε Γαλλικό Παρθεναγωγείο με εξωτερικές και εσωτερικές μαθήτριες.

Το 1930 γίνεται νέα επέκταση των κτιριακών εγκαταστάσεων. Αγοράστηκαν εννέα παλιές οικίες εντός του Κάστρου και στην θέση τους οικοδομήθηκε ένα νέο τριώροφο κτίριο, αυτό που ανακαινισμένο σήμερα στεγάζει το συνεδριακό κέντρο. Ο δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος επιφύλαξε σημαντικές καταστροφές στο μοναστήρι και τη σχολή εξαιτίας της επίταξης των κτιριακών εγκαταστάσεων από τις δυνάμεις κατοχής. Όμως λόγω έλλειψης μοναχών το σχολείο έπαψε να λειτουργεί το 1970.

6. Αρχαιολογικό Μουσείο

Το Αρχαιολογικό Μουσείο στεγάζεται στο πρώην σχολείο των Ιησουιτών και αργότερα στη Γαλλική Εμπορική Σχολή από το 1973.

Από το 1628 μέχρι το 1773 το σχολείο λειτούργησε συνεχώς υπό τη διεύθυνση των Ιησουιτών. Από το 1782, μετά από ενέργειες του Βασιλιά της Γαλλίας Λουδοβίκου ΙΣΤ' η διεύθυνση μεταβιβάστηκε στους μοναχούς του τάγματος του Αγίου Λαζάρου, μέχρι το 1887, οπότε αυτοί εγκατέλειψαν τη Νάξο. Μετά την αναχώρησή τους, το 1891, τη λειτουργία του σχολείου ανέλαβαν οι Σαλεσιανοί μοναχοί. Αυτοί οργάνωσαν το σχολείο πάνω σε σύγχρονες βάσεις και το μετέτρεψαν σε Εμπορική Σχολή.

Σε αυτήν τη σχολή φοίτησε και ο Νίκος Καζαντζάκης. Η Σχολή, που απέκτησε τεράστια φήμη, επέζησε μέχρι το 1927, οπότε έκλεισε οριστικά, μετά από τριακόσια χρόνια από την ίδρυση της.

7. Θεατρικό Μουσείο Ιάκωβος Καμπανέλλης

Ο Ιάκωβος Καμπανέλλης αποτελεί μια από τις σημαντικότερες προσωπικότητες της τέχνης και των γραμμάτων της μεταπολεμικής γενιάς. Γεννήθηκε στη Νάξο το 1921.

Από το καλοκαίρι του 2016 λειτουργεί για το κοινό το Θεατρικό Μουσείο Ιάκωβος Καμπανέλλης, στη γενέτειρά του, σε πετρόκτιστο ιστορικό κτήριο στην περιοχή της Γρόττας. Βρίσκεται σε ιδανικό σημείο καθώς στην περιοχή αυτή γεννήθηκε και μεγάλωσε ο Ιάκωβος Καμπανέλλης.

Η κόρη του, Κατερίνα Καμπανέλλη, δώρισε στο Μουσείο προσωπικά του αντικείμενα, αρχαιακό υλικό, το γραφείο του με τη βιβλιοθήκη του. Επίσης, ο επισκέπτης μπορεί να παρακολουθήσει προβολές ψηφιοποιημένων συνεντεύξεων του, ταινίες τις οποίες ο ίδιος σκηνοθέτησε ή έγραψε το σενάριο, να μελετήσει όλα τα έργα του που έχουν εκδοθεί καθώς και μεταφράσεις αυτών.

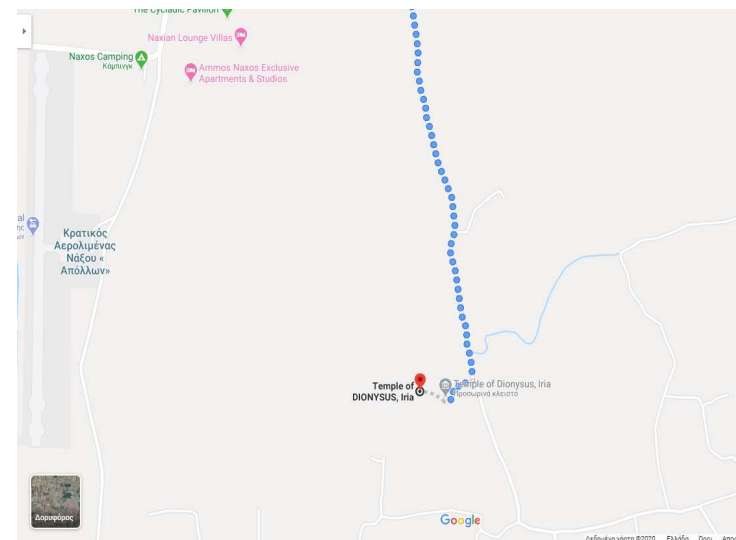

8. Ιερό του Διονύσου στα Ύρια

Στη θέση Ύρια, νότια της πόλης της Νάξου (2 χλμ), στο κέντρο της εύφορης υγρής κοιλάδας του Λιβαδιού, λειτούργησε από τον 14ο π.Χ. αι. έως και την περίοδο της Ρωμαιοκρατίας ένα από τα σπουδαιότερα ιερά της πόλεως των Ναξίων, αφιερωμένο στο Διόνυσο και ενδεχομένως και σε μια γυναικεία θεότητα της φύσης.

Η λατρεία από τη Μυκηναϊκή εποχή (14ος π.Χ. αι.) έως τη Μεσογεωμετρική περίοδο (800-750 π.Χ.) ήταν υπαίθρια. Ακολούθησε η οικοδόμηση τεσσάρων διαδοχικών κτηρίων, στην ίδια θέση και με τον ίδιο προσανατολισμό, τα οποία εξυπηρέτησαν τις διαρκείς και ολοένα αυξανόμενες ανάγκες των πιστών σε μια περιοχή με εξαιρετικές γεωμορφολογικές δυσκολίες λόγω του ελώδους χαρακτήρα της. Οι ναοί των Υρίων τεκμηριώνουν με μοναδική πληρότητα τη γέννηση της μαρμαρίνης νησιωτικής ελληνικής αρχιτεκτονικής.

Ο ναός αυτός μετατράπηκε σε χριστιανική Βασιλική στο 5ο-6ο μ.Χ. αιώνα. Οι αλλεπάλληλες πλημύρες είχαν ως συνέπεια την εγκατάλειψή της και τη μεταφορά της λατρείας στο γειτονικό ναό του Αγίου Γεωργίου.

Ευχαριστώ για την προσοχή σας !

Ρόϊδω Μητούλα
mitoula@hua.gr